

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל
שניאורסאהן

מליובאוויטש

קרח

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כח
(תרגום חפשי)

יוצא לאור על ידי
"מכון לוי יצחק"
כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שישים ושמונה לבריאה

לעילוי נשמת

הרבנית מרת לאה בת ר' אברהם אבלי ע"ה רייטשיק
אשת שד"ר כ"ק רבותינו נשיאינו
הרה"ח הרה"ת ר' מנחם שמואל דוד הלוי ע"ה
ב"ר שמעון הלוי הי"ד רייטשיק
בקשר לסיום אמירת קדיש - ביום כ"ג סיון ה'תשס"ח
ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס ע"י

אנ"ש דלאס-אנדזעלעס, קאליפארניע
שיחיו

*

לעילוי נשמת

הת' ר' חיים אלי' ב"ר אליעזר ע"ה
מישולבין
נפטר ערב ראש-חודש תמוז ה'תשל"ב
ת. נ. צ. ב. ה.
נדפס ע"י משפחתו שיחיו

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

א. ויקם משה – אל דתן ואבירים

בפרשתנו מספרת התורה, שלפני שהעניש הקדוש-ברוך-הוא את קרח דתן ואבירים – ותפתח הארץ את פיה ותבלע אותם ואת בתיהם...¹ – הוא ציוה למשה²: „דבר אל העדה לאמר, העלו (אסתלקו)³ מסביב למשכן קרח דתן ואבירים. ויקם משה וילך אל דתן ואבירים... וידבר אל העדה לאמר סורו נא מעל אהלי האנשים... ויעלו מעל משכן קרח דתן ואבירים מסביב...“.

רש"י מצטט את המילים „ויקם משה“⁴ ומפרש⁵: „כסבור שישאו לו פנים ולא עשו“.

מסבירים המפרשים⁶, שכוונת רש"י היא להבהיר: מדוע הלך משה אל דתן ואבירים? והרי שליחותו של הקדוש-ברוך-הוא לא היתה לדבר אל דתן ואבירים, אלא אל העדה – „דבר אל העדה לאמר...“.

ועל כך מבאר רש"י, שההליכה אל דתן ואבירים לא היתה קיום השליחות „דבר אל העדה“, אלא במטרה אחרת – כדי להשפיע על דתן ואבירים לחזור בתשובה, כנאמר במדרש⁷

- (1) טו, לב.
- (2) טו, כג"כ.
- (3) תרגום, (הובא ב)פרש"י עה"פ.
- (4) שם, כה.

(5) להעיר שבדפוס ראשון ושני דפרש"י, וכת"י רש"י שתח" – פירוש רש"י זה ליתא. ובדפוס שני וכמה כת"י רש"י שתח" נעתק במקומו פירוש המדרש (תנחומא פרשתנו ח. במדבר פ"ח, יב) „ואע"פ ששמע משה כו' להודיע רשעתם כו'... וכפי הנראה נוסח זה ה' לפני בעל ס' זכרון על פרש"י.

אבל בדפוס רש"י הנפוצים הוא כבפנים.
(6) ראה ס' זכרון (בפסוק כד) ובאר יצחק על פרש"י כאן. פי' מהר"ו לבמדב"ר פרשתנו (פי", ד קרוב לסופו).
(7) תנחומא ובמדב"ר שבהערה 5 (ועד"ו בהנמטן לקמן הערה 19). וכ"ה בתיב"ע עה"פ. וראה פנים יפות כאן ע"ד ההלכה.

„אף-על-פי ששמע משה מפי הגבורה, לא אמר להם העלו, עד שהלך והתרה בהם, שנאמר ויקם משה וילך אל דתן ואבירים“.

אך קשה לומר שזוהי כוונת רש"י⁸, משום שלפי הפשט אין מתעוררת מלכתחלה השאלה מדוע הלך משה אל דתן ואבירים, שהרי בני ישראל שהו אז „מסביב למשכן קרח דתן ואבירים“⁹, כפי שמוכח מהוראת הקדוש-ברוך-הוא „העלו מסביב...“, וכדי למסור לעדה את ציווי ה', צריך היה משה ללכת¹⁰ אל משכנן¹¹

(8) נוסף ע"י שא"כ הו"ל לרש"י להעתיק בהד"ה (גם) התיבות „וילך אל דתן ואבירים“, ועכ"פ הו"ל לרמון ב"גו"מ, כדלקמן סעיף ד.

ומטעם זה מובן ג"כ שאין לפרש שהוכחת רש"י היא ממש"י „וילך אל דתן ואבירים“ ולא הלך אל קרח, שמוה מוכח שהלך להחזירם בתשובה [ולכן הלך רק לדתן ואבירים, כי משה חשב שרק „האיש אחד – קרח – הוא החוטא“ (טו, כב ובפרש"י)], אבל דתן ואבירים אינם חוטאים ומורדים כ"א רק נתפתו ע"י קרח. וראה בארוכה לקו"ש ח"ג ע' 53 ואילך].

כי באם זו היתה הוכחת רש"י הו"ל להעתיק בהד"ה גם התיבות „וילך אל דתן ואבירים“, כנ"ל.
והטעם שהלך רק אל דתן ואבירים ולא (גם) לקרח – ראה לקמן הערה 12.

(9) אף ש.ויקהל עליהם קרח את כל העדה אל פתח אהל מועד – „כל הלילה“ (טו, יט ובפרש"י) – עכצ"ל ד"כל העדה" לאו דוקא. או שאח"כ בבקר נתפורו כ"א לאהלו כו'.

(10) בחדא"ג מהרש"א לסנהדרין (ק, א) „דמשום דבור סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים וגו' לא הוה איצטרך לילך אצלם שה' אפשר ע"י שלוחו .. אבל .. הלך משה בעצמו אליהם לדבר עמם דברי ריצוי אולי ישוּבו“.
אבל לכאורה צ"ע, דמכיון שנצטוו משה „דבר אל העדה גו'“ – איך אפשר ש"ה' אפשר ע"י שלוחו"?
(11) ומה שנאמר „אל דתן ואבירים“, ולא „אל משכן דתן ואבירים“ – כי דרך הכתוב לקצר כו'.

(*) ודוּחַק לומר שמעתיק רק התחלת הענין (ע"ד פרש"י תצוה כו. ובכ"מ – ראה לקו"ש (המתורגם) ח"י ע' 259. ועוד).

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תשנ"א-תשנ"ב.
יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.
המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).
שיחות הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת "האגודה למען הגאולה האמיתית והשלמה".
מעין חיי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.
האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הו"ל לקראת כל שבת ב-770, על-ידי "ועד להפצת שיחות".

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי לקוטי שיחות, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.
להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלות בשבת, בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.
ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).
דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.
לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת "אהלי תורה", ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, הו"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבבבל" ושיחת ש"פ שופטים ה'תשנ"א

מדור מיוחד לספרים וחברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובת: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

של קרח¹² ושל דתן ואבירם¹³.

יש אפוא לומר, לכאורה, שבפסוק „ויקם משה וילך...” אין התורה מתכוונת לספר שמשה הפסיק ועסק בענין אחר, אלא, להיפך: כיצד מיהר משה ובצע מיד את ציווי ה' „דבר אל העדה...” – „ויקם משה וילך...” (הליכה בלבד, ללא דבור שבאמצעותו ניתן „להתרות”, ומיד לאחר מכן, כהמשך לפעולה של „וילך”) וידבר אל העדה...”.

ואם כן, אין מובן כלל: מנין וכיצד לומר רש"י לפי פשוטו של מקרא, שמשה לא הלך מיד למסור את ציווי ה' לעדה, אלא הלך אל דתן ואבירם, כדי „שישאו לו פנים”, ויחזרו בתשובה?

ב. „שישאו לו פנים” – קושי לשוני

בנוסף לכך אין מובנת לשונו של רש"י – „כסבור שישאו לו פנים”: אם כוונת רש"י היא, שמשה הלך להזהירם ולהחזירם בתשובה על ידי הראיות להם „פניו”, מדוע אין רש"י¹⁷ אומר זאת בלשון ברורה, בדומה לדברי המדרש – „כסבור שישאו לו פנים וישבו ממחלוקתם” או ניסוח דומה לכך? והרי המשמעות של המילים „כסבור שישאו לו פנים” היא נתינת כבוד למשה.

אף אם נרצה לומר שרש"י מתכוון להשתמש בביטוי המביע את הענין שמטרת הליכתו היא להשפיע עליהם¹⁸ –

גם אז יכול היה רש"י לצטט את לשון המדרש¹⁹ „אולי יתביישו ויחזרו בהם”, או בדומה ללשון הרשב"ם²⁰: „אולי יחזרו

וכן: לפי דרך הפשט אי אפשר, לכאורה, לקבל את דברי המדרש שלעיל¹⁴ – „אף-על-פי ששמע משה מפי הגבורה, לא אמר להם העלו עד שהלך והתרה בהם”. שהרי כיון שהקדוש-ברוך-הוא ציוה למשה „דבר אל העדה...” – כיצד ייתכן שמשה רבינו ידחה את קיום ציווי ה', ויעשה לפני כן פעולה כלשהי אחרת, ואפילו היא חיובית¹⁵, על דעת עצמו!¹⁶

(12) והטעם שהוזכרו רק „דתן ואבירם” ולא קרח – יש לומר* כי ההליכה היתה (בעיקר) בשביל דתן ואבירם שהיו חוננים בדגל ראובן רחוק (לכה"פ) אלפים אמה (רש"י במדבר ב, ב) מן המשכן, משא"כ קרח שה' במחנה לוי' שהיתה סמוך להמשכן (רש"י שם). וראה ש"ך עה"ת כאן. ואכ"מ.

(13) להעיר גם מאברבנאל כאן: ולא היתה הליכתו שמה .. להשיבם למוטב כפרש"י אלא לתת הגזירה והפסק דין לפניהם .. שבפניהם דבר אל העדה כו'.

(14) להעיר מפרש"י ריש פרשתנו „פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא” (וראה ס' זכרון על פרש"י שם: שכל מה שכתב בה הרב ז"ל רובו מתנחומא) – וברא"ם שם „כלומר שהוא (רק) קרוב לפשוטו של מקרא ולא נצטרך לפרשו לפי פשוטו כמנהגו בשאר המקומות”. ועפ"י ז"ל דגם כאן העתיק רש"י דרש זה מתנחומא אף שאינו לפי פשוטו ממש.

אבל ראה בארוכה שיחת ש"פ קרח תשכ"ה, שכוונת רש"י לדרשות שבתנחומא המיישבות פשוטו של מקרא (כפרש"י בראשית ג, ח. ובכ"מ) באופן „יפה”, ע"ש.

(15) ראה רש"י לעיל (יתרו יט, יד): שלא הי' משה פונה לעסקיו – אפילו לא לעסקי משה (שבדאי הם רק עניני קדושה כו') – אלא מן החר אל העם (ולהעיר מרש"י שמות ד, כד. בשלח טז, כב). – אבל יש לחלק, כי כאן המדובר (להחזירם בתשובה) בענין זה עצמו.

(16) להעיר מרש"י דברים ב, כו (וכן בפרש"י חוקת כא, כב): אע"פ שלא צוני המקום לקרא לסיחון לשלום .. קדמתי את סיחון בדברי שלום – אף נצטווה לפנ"ו (דברים שם, כד) והתגר בו מלחמה היפך דדברי שלום (אלא ששם „למדתי ממדבר סיני .. ממך למדתי” – רש"י שם). ואכ"מ.

* בראב"ע (פסוק כד) ואברבנאל כאן. שאהל קרח לאדם של ורסנו ה' אצל אהלי דתן ואבירם. אבל בפרש"י לא נזכר חידוש זה.

לעילוי נשמת

ר' יהודה ב"ר צבי הירש ע"ה סטראל

נפטר בש"ק פ' נצבים, ז"ך אלול ה'תשס"ה

וזוגתו מרת טשארנא גיטל בת ר' יעקב ע"ה סטראל

נפטרה בליל ה' טבת ה'תשס"ו

ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס ע"י בנם

הו"ח ר' שמואל וזוגתו מרת מלכה שיינדל

ומשפחתם שיחיו סטראל

(17) ראה לעיל הערה 5.

(18) ולהעיר ש„התירה בהם” (שבמדרש) פירושו (לא דברי ריצוי להחזירם בתשובה, כ"א) כמו התראה לפני העונש – ראה פנים יפות כאן.

(19) תנחומא פרשתנו ג. במדבר"ד פרשתנו פי"ח, ד.

(20) כאן.

בתשובה, ועל ידי כך היתה מובנת בבירור מטרת ההליכה.²¹

ג. "אין מחזיקין במחלוקת – מפסוק אחר

לכאורה, ניתן היה להסביר את דברי רש"י לפי מאמר הגמרא²² על הפסוק: "ויקם משה וילך אל דתן ואבירם, אמר ריש לקיש מכאן שאין מחזיקין במחלוקת".

ולכן מתבטא כאן רש"י בביטוי "כסבור שישאו לו פנים", ולא "אולי יתביישו ויחזרו בהם" וכדומה, כי הדגש אינו מושם כאן כל כך על חזרתם בתשובה מחטאם כלפי הקדוש ברוך הוא – "הנועדים על ה'"²³ – אלא הכוונה העיקרית היא "לבטל מחלוקת"²⁴ על משה – ולכן מתאים יותר הניסוח "כסבור שישאו לו פנים", בניגוד להתנהגותם לפני כן באופן של דחיית משה ומחלוקת – "וישלח²⁵ משה לקרוא לדתן ולאבירם.. ויאמרו לא נעלה".

אך רש"י בעצמו שולל פירוש זה: על המילים "וישלח²⁵ משה..." מפרש רש"י "מכאן שאין מחזיקין במחלוקת, שהיה משה מחזר אחריהם להשלימם בדברי שלום". מכך שרש"י משנה²⁶ – מהנאמר בגמרא, שהענין ש"אין מחזיקין במחלוקת" נלמד מפסוקנו "ויקם משה וילך..." ו"ומסביר שענין זה נלמד מפסוק קודם "וישלח משה..." ובמיוחד לפי הדיוק בלשון רש"י "מכאן שאין מחזיקין במחלוקת", ולא

(21) משא"כ בלשון "שישאו לו פנים" שלא נזכר שיעשו תשובה, כ"א רק שישאו פנים למשה. אלא ש"ל בדוחק עכ"פ שמוכן שזה יגרום שסו"ס יעשו תשובה.

(22) סנהדרין ק', א.

(23) טז, יא ובפרש"י.

(24) לשון רש"י סנהדרין שם.

(25) טז, יב.

(26) וכמו שהקשה המלקט בס' הדא"ג מהרש"א על התורה פרשתנו כאן.

ממקום אחר²⁷ – מכך מובן, שלפי שיטתו של רש"י בפירושו על התורה, הרי הליכתו של משה אל דתן ואבירם לא היתה משום "אין מחזיקין במחלוקת".

ובמיוחד – אם נאמר שגם הליכת משה כאן היתה משום "אין מחזיקין במחלוקת", הרי היה יותר מתאים לומר שהוראה זו תילמד מפסוקנו "ויקם משה וילך..."²⁸, משום שדוקא בפסוק זה ישנו חידוש, שמשה "מחל על כבודו והוא נעצמו הלך לבטל מחלוקת"²⁹, ומכך יש ללמוד עד כמה חשוב הכלל "אין מחזיקין במחלוקת", דבר שאינו נלמד כל כך מן הפסוק הקודם, ששם נעשתה הפעולה של "מחזר אחריהם להשלימם" רק באמצעות שליח.

הכרחי אפוא לומר, שלפי הפשט, לא הלך משה אל דתן ואבירם משום "אין מחזיקין במחלוקת"²⁹, אלא, כאמור לעיל, כדי להחזירם בתשובה. ואם כך – שבה ומתעוררת הקושיה הנ"ל.

ד. הקושי טמון במילים "ויקם משה"

ה"מפתח" להבנת פירוש רש"י זה טמון במילים שמצטט רש"י מן הפסוק ב"דבור המתחיל",

(27) וי"ל שבוה שולל רש"י גם הלימוד (סנהדרין שם) ממש"נ (פרשתנו יז, ה) "ולא יהי' קרח וכעדתי", ד"כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו" – ונפרש"י פרשתנו שם "כדי שלא יהי' קרח" (וכמ"ש במפרש"י רש"י שם) – כי הדין הוא כבר נלמד מן הפסוק "וישלח משה גי'".

(28) בכת"י רש"י אחדים שתח"י הובא (גם) כאן (ע"פ וילך אל דתן ואבירם) "מכאן שאין מחזיקין במחלוקת". אבל ליתא בדפוס ראשון ושני דפרש"י, ולא ברוב כת"י רש"י שתח"י, ובדפוס רש"י הנפוצים.

(29) וההכרח לזה בפשט"מ י"ל – דמשום "אין מחזיקין" למה חכה משה עד עתה ללכת אליהם ולא הלך תיכף לאחר שסירבו לבא אליו. וגם: לאחר שזכר נגזר עליהם דינם מה' לא מסתבר שילך (רק) להשלים עמהם (ולא גם) להחזירם בתשובה על חטאם).

לעילוי נשמת

ר' שלמה ב"ר יוסף ע"ה קרמרמן

נפטר ביום ט' מ"ח ה'תשס"ח

ת. נ. צ. ב. ה.

ולזכות

וזגתו מרת רבקה לאה בת יוכבד תחי' קרמרמן

לאורך ימים ושנים טובות עד ביאת

גואל צדק, ומתוך בריאות הנכונה

נדפס ע"י ילדיהם

ר' עמוס וזגתו מרת רישא שיחיו נסים

ומשפחתם שיחיו

ביז די נסים ונפלאות פון דער גאולה האמיתית והשלימה – נעמט עס דורך אויך טבע העולם, אז די וועלט אליין איז מסייע צו צמיחת הגאולה.

(משיחות יום ה' פ' קרח, בדרכי תמוז ופ' קרח, ג' תמוז תש"א)

אמנם עדיין יכולה להיות השאלה – כפי שכמה שואלים: אפילו כאשר אני בעצמי עושה את עבודתי בשלימות, עד שאני מגיע לדרגה שמציאותי היא "יפוצו" (תכלית הביטול) – מהי התועלת בזה, מכיון שאתם המעט מכל העמים¹, ובעולם סביב ישנם שבעים אומות שהם ריבוי עצום בכמות בערך להכבשה אחת?²

ובסגנון אחר: מה יאמר העולם ומה יאמרו האומות על זה שיהודי עושה את עבודתו ד"יפוצו מעינותיך חוצה", ובמיוחד – בקירוב הגאולה האמיתית והשלימה – הרי אין הם מבינים פירושו של הדבר? והי אמנם עבודה גדולה ונעלית, אבל צריכים לכאורה להתחשב – טוען הוא – עם העולם!

המענה על זה הוא: העולם כבר מוכן! כאשר יהודי יעשה את עבודתו כדבעי – באופן שלמעלה ממדידה והגבלה, וביחר עם זה כפי שזהו מלוכש בכלים דלבושי הטבע – יראה איך שהעולם, טבע העולם ואומות העולם מסייעים לו בעבודתו.

...עאכויכ עכשיו, כאשר כבר בטלו כו"כ מהמניעות ועיכובים ונכאמור לעיל, שגם במדינה ההיא נעשו שינויים גדולים לטוב, ואדרבה – בעולם עצמו רואים את הניסים ונפלאות שמתרחסים בפרט בשנים האחרונות (שנת ניסים, ושנת אראנו נפלאות) – הנה כבר הגיע הזמן, דהגם שצריך להיות ענין שלמעלה ממדידה והגבלה – ניסים ונפלאות, עד לניסים ונפלאות דגאולה האמיתית והשלימה – הרי זה חודר גם בטבע העולם, שהעולם עצמו מסייע לצמיחת הגאולה.

וכמוסבר כמה פעמים, שבדברי רש"י יש דיוק רב לא רק במילות הפירוש עצמו, אלא גם במילים המצוטטות מן הפסוק –

ובענינו: רש"י מצטט מן הפסוק רק את המילים, "ויקם משה" ותו לא. יותר מכך: רש"י אף אינו רומז למילים הבאות על ידי "וגו".

ולכאורה תמוה: כוונת רש"י היא, לכאורה, לפרש את הגורם להליכת משה אל דתן ואבירם, ואם כך, היה צריך לצטט את המילים, "וילך אל דתן ואבירם"³⁰ ואילו המילים, "ויקם משה" אינן קשורות, לכאורה, לענין זה³¹. אך רש"י מצטט דוקא את המילים, "ויקם משה" בלבד, ואף אינו מוסיף, "וגו".

אלא, בכך מבהיר רש"י, שהקושי בפסוק שאותו הוא בא ליישב נעוץ רק במילים, "ויקם משה", ודוקא מילים אלו הוא בא לפרש.

דברי הפסוק, "וילך (משה) אל דתן ואבירם" מובנים, וכאמור לעיל, שבכך מספרת התורה כיצד קיים משה מיד את ציווי ה' להורות ל"עדה", לישראל, ששהו אז מסביב למשכן דתן ואבירם – "העלו".

אך יש להבין מדוע מקדימה לכך התורה את המילים, "ויקם משה"³² – מה מוסיפה המילה, "ויקם" להבנת הסיפור, "וילך אל דתן ואבירם...?"

מכך מסיק רש"י, שהכרחי לומר, שבנוסף להליכת משה אל דתן ואבירם, התקיימה פעולה נפרדת על ידי, "ויקם משה".

ומהי הפעולה המיוחדת של, "ויקם" כענין בפני עצמו, שלא כהכנה להליכה שלאחר מכן? על כך מפרש רש"י – "כסבור שישאו לו פנים".

(30) וכתנחומא ובמדב"ר שנסמנו בהערה 19, 7.

(31) וברשב"ם כאן לא העתיק, "ויקם משה".

(32) ראה גם ס' זכרון על פרש"י כאן [אלא שהוא מפרש (לפי גירסתו בפרש"י – ראה לעיל הערה 5) שעל קושיא זו מתרץ רש"י, "להודיע רשעתם כ' כלומר אע"פ שקם משה בעצמו כו"פ]. אה"ח עה"פ.

כבר לפני כן פירש רש"י, על הפסוק³³ "ויקם שדה עפרון" – "תקומה היתה לו". כלומר, המילה, "ויקם" מצביעה גם על קימה ועליה בחשיבות.

וכך בענינו: הוספת המילים, "ויקם משה" בפסוקנו באה להשמיענו, שמשא לא הלך אל משכן דתן ואבירם סתם כך, אלא היה זה באופן של, "ויקם משה" – "תקומה היתה לו"³⁴, היתה זו הליכה כהליכתו של מלך מרום מעם, המעוררת רגש של חשיבות וכבוד, וכוונתו של משה היתה – "כסבור שישאו לו פנים"³⁵, שעצם החשיבות שבהליכה זו תשפיעה על דתן ואבירם, שישאו לו פנים".

בכך מובן בפשטות גם הנאמר בהמשך הפסוק, "וילכו אחריו זקני ישראל". שהרי, לכאורה, מדוע הם הלכו עם משה, אשר לא ציוה אותם? וכן – מדוע חשוב לציין זאת?

אלא, הדבר מדגיש שהיתה זו הליכה באופן של, "ויקם" – משה הלך כמלך וכנשיא ישראל, ומשום כך הלכו אחריו זקני ישראל.

ה. מטרת משה – ציווי לעדה

לפי הסבר זה מתורצת גם הקושיה שהוזכרה לעיל – כיצד התעקב משה מלקיים מיד את ציווי ה' ועסק בענין אחר?

וההסבר הוא: לפי רש"י לא היתה הליכת משה כדי להתרות בדתן ובאבירם. אדרבה: לפי פשוטו של מקרא יוצא, שלמשה אסור היה להתרות בהם ולהשתדל להחזירם בתשובה, כי זהו ההיפך מציווי ה' "העלו מסביב למשכן קרח דתן ואבירם", שצריך לסלק את בני ישראל מהם.

(33) חיי שרה כג, יז.

(34) ראה גם אה"ח עה"פ.

(35) ולכן לא העתיק רש"י לשון המדרש, "אולי יתביישו כו" – כי אין לזה שייכות לענין ד"ויקם משה".

הוספה

בשורת הגאולה

כט.

דערביי קען נאך זיין די שאלה – ווי אַנדערע פרעגן: אפילו בשעת איך אליין טו מיין עבודה בשלימות, ביז אַז איך דערגרייך צו אַ דרגא וואָס מיין מציאות איז „יפוצו“ (תכלית הביטול) – וואָס העלפט עס, ווען „אתם המעט מכל העמים“, און אין דער וועלט אַרום זיינען פאַראַן שבעים אומות וועלכע זיינען אַ ריבוי עצום בכמות בערך צו דער כבשה אחת.

ובסגנון אחר: וואָס וועט די וועלט און וואָס וועלן די אומות זאָגן אויף דעם וואָס אַ איד טוט זיין עבודה פון „יפוצו מעינותיך חוצה“, ובמיוחד – אין ממהר זיין די גאולה האמיתית והשלמה, זיי פאַרשטייען דאָך ניט וואָס דאָס מיינט?! ס'איז טאַקע גאָר אַ גרויסע און הויכע עבודה – אָבער מ'דאַרף זיך דאָך לכאורה רעכענען – טענה'ט ער – מיט דער וועלט!

איז דער ענטפער אויף דעם: די וועלט איז שוין צוגעגרייט, פאַרטיק! בשעת אַ איד וועט טאָן זיין עבודה כדבעי – באופן שלמעלה ממדידה והגבלה, וביחד עם זה ווי דאָס איז אָנגעטאָן אין די כלים פון לבושי הטבע – וועט ער זען ווי דער עולם, טבע העולם און אומות העולם זיינען אים מסייע אין זיין עבודה.

... עאכונ'כ איצטער, ווען מ'האָט ניט כו"כ פון די אַלע מניעות ועיכובים [וכאמור לעיל, אַז אויך אין מדינה ההיא זיינען געוואָרן שינויים גדולים לטוב], ואדרבה – אין דער וועלט אליין זעט מען די נסים ונפלאות וואָס קומען פאַר בפרט אין די לעצטע יאָרן [שנת נסים, און שנת אראנו נפלאות] – איז שוין הגיע הזמן, אַז הגם וואָס עס דאַרף זיין אַן ענין שלמעלה ממדידה והגבלה – נסים ונפלאות,

אלא, מטרת ההליכה – „וילך אל דתן ואבירם“ – היתה כדי להזהיר את העדה, שהם יסורו „מעל אהלי האנשים...“.

אלא, שההליכה היתה באופן של „ויקם משה“, כדי „שישאו לו פנים“ – במחשבה שאולי הליכה כזו תגרום לכך ש„ישאו לו פנים“.

ולכן אין כאן סתירה לציווי „העלו...“ – כי משה לא התקרב לדתן ואבירם כדי להשפיע עליהם על ידי דיבור³⁶ או באופן אחר כדי שיחזרו בתשובה. אלא, שהוא קיווה, שהליכתו באופן של „ויקם“ תעורר אצלם הכנעה והתבטלות והם „ישאו לו – מצד עצמם – פנים“³⁷.

1. אהבת ישראל – לכל יהודי בכל מצב

מכך נלמדת הוראה נפלאה בענין אהבת ישראל:

בלי להתחשב בכך שכבר נקבע גזר הדין, ויותר מכך: הקדוש-ברוך-הוא כבר „נעל את השער“ לחזרה בתשובה, כביכול, וציוה „העלו“, שיש לסור מהם –

(36) שלכן לא דיבר להם משה משה, אלא רק „כסבור שישאו לו פנים“ – היינו רק בהופעתו באופן ד„ויקם“, כמלך כו'.
(37) ויש לומר ב„יינה של תורה“ שבפרש"י – שמשו סבר דאף שכבר נגזר דינם ולא ישובו, מ"מ ע"י שיפעול עליהם „שישאו לו פנים“ ה"ו גירום (מדה כנגד מדה) ש„ישא ה' פניו“ – „יכבדו כעסו“ (נשא ו, כו ובפרש"י).

בכל זאת, משה רבינו, עקב אהבתו הרבה³⁸ לכל יהודי, בכל מצב שהוא, כפי שאנו רואים שמשו התייצב במסירות נפש אפילו למען עושי העגל³⁹ – הרי גם במצב כזה חיפש דרך⁴⁰ כיצד להשפיע על דתן ואבירם ולהצילם מרדת חיים⁴¹ שאולה.

על־אחת־כמה־זכמה כאשר אין מדובר על היהודים אשר מורדים בה' ח"ו, אלא על יהודים שהם עמי ארצות ביהדות, כתינוקות שנשבו לבין הגויים – הרי מוטלת חובה על כל אחד לעשות ככל יכולתו, ולהשתדל בכל כחו, ולנצל כל מיני אמצעים ותחבולות, כדי למצוא דרך ולהציל יהודים אלו, ולקרבם שוב לאבינו שבשמים,

ועל ידי כך שמעוררים אותם ומשפיעים עליהם את „ואתם הדבקים בה' אלקיכם“ גורמים ל„חיים כולכם היום“⁴², חיים אמיתיים ונצחיים⁴³.

(משיחת ש"פ קרח תש"מ)

(38) דלולא זאת – מאי קמ"ל מחז"ל דאיהב ישראל ה' (מנחות סה, סע"א).

(39) תשא לב, לב (ובפרש"י).

(40) ועד"ז היתה הנהגת כ"ק מו"ח אדמו"ר – בעל הגאולה דג' תמוז (שחל בכוכ"כ שנים בסמיכות לפ' קרח, או – כבשנה זו (תשמ"ה) – בש"פ קרח עצמה) – לקרב כל יהודי, גם הרחוקים ביותר כו' (ראה לקו"ש [המתורגם] ח"א ע' 122).

(41) ולכן אפשרית תשובה. ולהעיר ממחז"ל דבני קורח „מקום נתבצר להם (שם) .. ואמרו שירה“ (סנה' קי, סע"א. רש"י פינחס כו, יא).

(42) ואתחנן ד, ד. וראה אבות דר"נ פל"ד, י.

(43) ראה קונטרס ומעין מאמר ב בסופו (ואילך).

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח
לעולם ועד

(1) ואתחנן ז, ז.

(2) תנחומא תולדות ה. אסת"ר פ"י, יא. פס"ר פ"ט, ב.